

RESERVILÄISJÄRJESTÖT MAANPUOLUSTUSKENTÄSSÄMME

(Seuran vuosikokouksessa 5. 4. 1976 pidetty esitelmä)

Pääsihteeri, valtiotieteen maisteri J A u t t i

Me suomalaiset olemme ihmeen aktiivisia järjestö- ja yhdistysihmisiä. Lähes jokainen meistä kuuluu johonkin yhdistykseen ja useimmat vielä moniin yhdistyksiin. Aktiivisuutemme näyttää ilmenevän halukkuutena perustaa erilaisia yhdistyksiä ja kuulua yhdistyksiin, eikä aina niinkään halukkuutena toimia aktiivisesti yhdistyksissä. Maassa on yli kolme ja puoli sataa valtakunnallista aatteellista järjestöä ja näistä on noin kaksikymmentä maanpuolustuksen parissa työskentelevää järjestöä. Maanpuolustusjärjestöt voidaan jakaa ammatillisiin, sosiaalisiin ja aatteellisiin järjestöihin. Ammatillisia maanpuolustusjärjestöjä ovat lähinnä Upseeriliitto ja Toimiupseeriliitto, sosiaalisia Rintamamiesveteraanien Liitto, Suomen Sotaveteraaniliitto ja Sotainvalidien Veljesliitto sekä aatteellisia Reservin Aliupseerien Liitto, Suomen Reserviupseeriliitto ja Maanpuolustuskillat. Yhteisenä nimenä reservin upseerien ja aliupseerien liitoille on 1960-luvulta periytynyt ja nyt jo vakiintunut nimi Reserviläisjärjestöt. On myönnettävä, ettei nimi ole yksiselitteinen eikä tarkka, sillä reserviläisihän kuuluu myös muihin maanpuolustusjärjestöihin, erityisesti Maanpuolustuskiltoihin, mutta reservinupseerien ja aliupseerien lähes yhteneväinen toiminta niin liitto-, piiri- kuin kerhotasolla on käytännön elämässä pakottanut käyttämään yhteistä nimeä.

Suomen Reserviupseeriliiton ja Reservin Aliupseerien Liiton toiminta poikkeaa huomattavasti naapurimaittemme Ruotsin, Norjan ja Neuvostoliiton vastaavien järjestöjen toiminnasta. Noissa maissahan on reservin päällystön toiminnan painopiste sotilaallisten asioiden opiskelu- ja koulutustoiminnassa, kun taas reserviläisjärjestöt Suomessa toimivat osittain historiallisista syistä, osittain yhteiskuntaelämämme erityispiirteistä johtuen pääasiassa aatteellisella sektorilla. Reserviläisjärjestöjen sisällä on usein käyty keskustelua siitä, mitä nämä järjestöt ovat ja mitä niiden pitäisi olla. Jotkut ovat tällöin korostaneet etu- ja painostusryhmänä toimimista, jotkut tehokasta vaikuttamista yhteiskunnassa ja toiset taas korostavat yhdessäolojärjestöjen mallia. Tosiasiassa reserviläisjärjestöt eivät ole eivätkä ole olleet puhtaasti mitään edellä mainituista malleista, vaan niiden toiminta on sisältänyt aineksia kaikista malleista siten, että eri aikoina on joku tendenssi saattanut olla korostetummin esillä kuin muut.

TEHTÄVÄ JA ORGANISAATIO

Reserviläisjärjestöjen tehtävä ilmenee molempien liittojen säännöissä, joissa sanotaan, että tehtävänä on toimia reserviupseeri- ja aliupseeriyhdistysten ja niiden jäsenten sekä reserviläispiirien välisenä aatteellisena ja toiminnallisena yhdyssiteenä valtakunnan turvallisuutta edistävää toimintaa tukien sekä valvoa ja edistää reservin upseerien ja aliupseerien asemaa ja etuja reserviläisinä. Tämän vuosikymmenen alussa määrittivät molempien liittojen hallitukset täsmälliset tehtävät käytännön reserviläistoimintaa varten ja totesivat tuolloin, että liittojen tehtävät ovat tärkeysjärjestyksessä seuraavat:

1) Maanpuolustustahdon kohottaminen ja ylläpitäminen maassamme, 2) Vaikuttaminen maanpuolustusedellytysten paranemiseen ja laajenemiseen, 3) Em. sääntöjen määräämä tehtävä. Tämä uusi tehtävän määrittely panee pääpainon myönteisten maanpuolustusasenteiden vahvistamiseen maassamme. 1960-luvun alusta juontavat maanpuolustuksen vastaiset ja pasifistiset aatteet olivat osaltaan vaikuttamassa tehtävän määrittelyyn. Toisaalta ymmärrettiin, ettei reserviläisjärjestöjen tule rajoittua vain oman jäsenistönsä valistamiseen, vaan niiden tulee suunnata toimintaansa ulos päin kaikkien kansalaisten maanpuolustustahdon kohottamiseksi.

Toiselle sijalle tehtävien tärkeysjärjestyksessä sijoitettiin vaikuttaminen maanpuolustusedellytysten paranemiseen ja laajenemiseen. Tämä tarkoittaa pääasiassa puolustusvoimien materiaalian tilan parantamista ja reservin päällystön jatkokoulutuksen tyydyttävää ratkaisemista. Reserviläisjärjestöt ovat syvästi huolestuneita puolustusvoimien

materiaalisesta tilasta eli niistä resursseista, joiden varassa reserviläiset kriisitilanteessa joutuvat toimimaan. Tämä kysymyshän on tänä päivänä inflaation myötä kärjistynyt. Toisaalta reserviläisjärjestöt ovat koko olemassaolonsa ajan korostaneet reservin päällystön jatkokoulutuksen tehostamisen välttämättömyyttä. Yksityiset reservin upseerit ja aliupseerit ymmärtävät, etteivät he voi viisi, kymmenen, viisitoista vuotta sitten reservinupseeri- tai aliupseerikoulun käytyään vajaan viikon kertausharjoituksissa oppia edes sitä, minkä ovat unohtaneet puhumattakaan niistä lukemattomista uusista asioista (uusi puolustusdoktriini, uudet aseet, uudet menetelmät jne), joita puolustusvoimien kehittyminen viimeisen kymmenen—viidentoista vuoden aikana on tuonut esiin. Näiden kysymysten myönteisen ratkaisemisen jatkuva laiminlyönti on vaikuttanut reserviläisiin turhauttavasti ja osin masentavasti ja väitän, että se on osaltaan myös vaikuttanut kielteisesti nuorison halukkuuteen toimia reserviläisjärjestöissä maanpuolustuksen hyväksi.

Suomen Reserviupseeriliiton korkein päättävä elin on joka kolmas vuosi kokoontuva liittokokous, jossa jokaisella jäsenyhdistyksellä eli kerholla on yksi ääni jokaista jäsenmääränsä alkavaa satalukua kohti. Liittokokous päättää liiton toiminnan ja talouden suuntaviivoista seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi. Se valitsee liittohallituksen puheenjohtajan eli liiton puheenjohtajan seuraavaksi kolmeksi vuodeksi ja se valitsee jäsenet liittovaltuustoon, joka on liiton korkein päättävä elin varsinaisten liittokokousten välisenä aikana. Liittovaltuusto kokoontuu kaksi kertaa vuodessa syys- ja kevätkokouksiinsa. Syyskokouksessa valitaan liiton kaksi varapuheenjohtajaa, liittohallitus ja liittoneuvosto sekä hyväksytään toimintasuunnitelma, budjetti ja jäsenmaksun suuruus. Liittovaltuuston kevätkokouksessa taas hyväksytään toimintakertomus ja tilinpäätös. Liiton toiminnasta huolehtii liittohallitus, johon liittovaltuuston syyskokous valitsee vuosittain kaksitoista jäsentä ja neljä varajäsentä. Liiton puheenjohtaja ja kaksi varapuheenjohtajaa muodostavat puheenjohtajiston eli eräänlaisen työvaliokunnan. Liiton toimiston muodostavat pääsihteeri ja kolme toimihenkilöä. Liiton toimisto on Helsingissä ja se on osa »suurkonttoria», jonka muodostavat Suomen Reserviupseeriliiton, Reservin Aliupseerien Liiton, molempien liittojen Helsingin piirien, Reserviläisurheiluliiton ja Maanpuolustuksen Tuen toimistot, joissa on yhteensä 23 henkeä. Suomen Reserviupseeriliitolla on lisäksi neuvoaantavina eliminä liittopäivät ja liittoneuvosto, joista edellinen kokoontuu joka viides vuosi ja jälkimmäinen kerran vuodessa. Liittoneuvostossa toimii sotilas- ja siviilielämän eri alojen asiantuntevista edustavista ja vapaaehtoisista maanpuolustustyössä tai sen tukemisessa ansioituneista upseereista. Reservin Aliupseerien Liiton liitto-

tason päättävät elimet ovat suurin piirtein samanlaisia kuin upseerien.

Suomen Reserviupseeriliitossa on jäsenmaksunsa maksaneita upseereita n. 28 000 ja Reservin Aliupseerien Liitossa aliupseereita n. 30 000. Nämä toimivat jäsenyhdistyksissä eli kerhoissa, joita on kummassakin reserviläisliitossa noin kolme ja puoli sataa. Kerhot muodostavat kaksikymmentä reservinupseeri- ja kaksikymmentä reservinaliupseeripiiriä. Upseeri- ja aliupseeripiirien maantieteelliset rajat ovat täysin yhteneväiset ja niissä toimii yhteiset osapäivätoimiset toiminnanjohtajat. Tähän saakka ovat liitot yhdessä palkanneet piirien toiminnanjohtajat, vaikka itse työn valvonta onkin ollut piireillä. Tämän vuoden alusta lukien on piirien toiminnanjohtajien palkkaaminen tullut piirien asiaksi. Liitot vain jakavat piireille kuukausittain rahallisen toiminta-avustuksen. Opiskelijain Reserviupseeripiiri poikkeaa muista reserviläispiireistä siinä, että sen alueena on koko maa. Tähän piiriin kuuluvat yliopisto- ja korkeakoulupaikkakunnalla olevat opiskelijoiden reserviupseeriyhdistykset. Näiden yhdistysten käytännön toiminnassa ovat usein mukana myös aliupseerit ja naisopiskelijat. Reserviläisjärjestöjen piirijako ei kaikilta osin käy yksiin sotilaslääni- tai sotilaspiiriin kanssa. Piirien rajojen tarkistus on ollut esillä aina silloin tällöin. Par'ainkaa keskustellaan Vaasan Reserviupseeripiirin liittämisestä Etelä-Pohjanmaan Reserviupseeripiiriin. Kaiken kaikkiaan on reserviläisjärjestöjen piiriorganisaatio melko onnistunut ja ainoa selvä puute on rahan puute. Jos varoja olisi enemmän käytössä, voitaisiin piireihin palkata enemmän ja nuorempaa työvoimaa. Nythän piirien toiminnanjohtajina toimii eläkkeellä olevia upseereita ja toimiupseereita.

Suomen Reserviupseeriliitto sai 1930- ja 1940-luvuilla valtiolta ja Raha-automaattiyhdistykseltä toiminta-avustusta. Valtion tuki kasvoi 1940-luvulla jopa kymmenkertaiseksi edelliseen vuosikymmeneen verrattuna, kun liitto käynnisti invalidijäseniinsä ja kaatuneiden reservinupseereiden omaisiin kohdistuneen huoltotyön. Sodan jälkeisinä vaikeina aikoina edellä mainitut avustuslähteet ehtyivät ja vuonna 1951 perustettiin Suomen Reserviupseeriliiton Kannatusyhdistys, jonka tehtäväksi tuli varojen kerääminen liiton toimintaa varten. Kun Reservin Aliupseerien Liitto perustettiin vuonna 1955, ryhtyi kannatusyhdistys tukemaan myös sen toimintaa. Kannatusyhdistyksen uudeksi nimeksi tuli vuonna 1958 Maanpuolustuksen Tuki r.y. Tällä hetkellä Maanpuolustuksen Tuki rahoittaa pääosan reserviläisjärjestöjen toiminnasta. Muina rahoituslähteinä ovat jäsenmaksut, Suomi-arpajaiset, Reserviläinen -lehden ilmoitustilanmyynti, erilaiset myyntiartikkelit sekä adressipalvelutoiminta. Reserviläisjärjestöt eivät ole saaneet sodan jälkeen valtiolta rahallista toiminta-avustusta. Reserviläisurheiluliitto, joka perustettiin vuonna 1971 hoitamaan liittojen urheilutoimintaa, sai

tosin viime vuonna ensi kerran pienen avustuksen veikkausvoittovaroista. Liittojen taloudellisen toiminnan pahimpana esteenä on viime vuosina ollut ankara inflaatio, joka on rajoittanut toimintaa viidenneksellä. Inflaatio on pakottanut reserviläisjärjestöt rationalisointitoimenpiteisiin. Viime vuonna saivat Suomen Reserviupseeriliitto, Reservin Aliupseerien Liitto ja Maanpuolustuksen Tuki yhteisen osapäivätoimisen talouspäällikön ja samalla yhdistettiin ko. järjestöjen kassa- ja kirjanpitoimet.

TOIMINTAMUODOT

Reserviläisjärjestöjen toiminta on ollut heilahtelua aktiivisemmän aallonharjatoiminnan ja passiivisemmän aallonpohjatoiminnan välillä. Toiminnalle on ollut ominaista pitäytyminen melko paljon samanlaisissa toimintamuodoissa joskin on ollut nähtävissä eri aikakausina vallinneiden erityisolosuhteiden vaikutusta toimintaan. Reserviupseeritoiminta alkoi joulukuun 3. päivänä 1925, jolloin Helsingissä perustettiin ensimmäinen reserviupseerikerho. Toimintaa 1920- ja 1930-luvulla sävytti etujärjestötoiminta. Tehtiin esityksiä ja aloitteita reservin upseerien jatkokoulutuksen tehostamiseksi, organisoitiin vähitellen perustetut reserviupseerikerhot liitoksi vuonna 1931, perustettiin Reserviupseeri-lehti, luotiin pohjoismaisia yhteyksiä urheilun alalla sekä järjestettiin toimintojen rajat Suojeluskuntajärjestön kanssa. Reserviupseerikerhot toimivat sotaa edeltäneenä aikana jatkokoulutus- ja yhdessä-oloyksikköinä.

Viisikymmentävuotisen toimintansa merkittävimmän panoksen maanpuolustuksen kentässä antoivat reservin upseerit ja aliupseerit 1940-luvulla osallistumalla Talvi-, Jatko- ja Lapin sotaan ryhmän- ja joukkueenjohtajan ja komppanianpäällikön tehtävissä. Sota-ajan toimintaa sävytti kaatuneiden reservin upseerien omaisten huoltotoiminta ja vammautuneiden upseerien avustaminen sekä toimiminen reservin upseerien etujärjestönä mm. reservin upseerien palkkaus-, arvomerkkien kysymyksissä. Kunniakkaat sotavuodet päättyivät vuosikymmenen lopulla »vaaran vuosiin» ja Suomen Reserviupseeriliiton lakkauttamisen uhkaan. Edessä oli aivan uusi aikakausi, johon reserviläisten tuli sopeutua.

Reserviläistoimintaa sävytti 1950-luvulla varovainen ja hiljainen toimintojen organisoiminen ja vakiinnuttaminen. Piiri- ja toiminnanjohtajaorganisaatio luotiin, yhteistoiminta reservin aliupseerien kanssa vakiintui, nuorten upseerien osastoja ja korkeakoulujen osakuntakerhoja perustettiin, nykyinen kilpaurheilutoiminta kehitettiin. Reservin upseeri- ja aliupseerikerhojen päätoiminnaksi muodostui sotilasurheilu

ja kerhoillat sotilasaiheisine esitelmineen. Suojeluskuntajärjestön ja Aseveliliiton lakkauttamisen jälkeen liittyivät reservin upseerit suurin joukoin Suomen Reserviupseeriliittoon, jonka kantavana voimana tuo sodan kokenut polvi on ollut näihin päiviin saakka. 1950-luvulta juontavat moninaiset arvostelut reserviläisjärjestöjen toimintaa kohtaan, mikä osaltaan vaikutti kerhojen kääntymiseen yhä enemmän sisään päin ja jonkinlaisen »salaseurahengen» syntymiseen järjestöihin. Reserviläisjärjestöjen merkitys Suomen turvallisuuspolitiikassa 1950-luvulla oli siinä, että kansalaiset saattoivat omakohtaisesti havaita, että maassa oli jatkuvasti vapaaehtoista maanpuolustushenkeä reservin upseerien ja aliupseerien kerhverkoston levitessä lähes joka paikkakunnalle.

Jos 1950-luku oli liittojen toiminnassa suuntautumista sisään päin, oli 1960-luku jo tietoista selkiintymistä ja kannanottoja uusien toimintaurien avaamiseksi. 1960-luvun alussa Keski-Euroopasta Suomeen levinneet pasifistiset aatteet ja niiden organisoituminen erilaisiksi maanpuolustuksen vastaisiksi järjestöiksi maassamme olivat omiaan aktivoimaan reserviläisjärjestöjen aatteellista toimintaa. Maanpuolustuksen puolesta — maanpuolustusta vastaan -kamppailu käytiin opiskelijoiden keskuudessa, jolloin yliopistojen ja korkeakoulujen reservin upseerit »taistelivat etulinjassa». Nämä vuodet olivat yliopistojen reserviläistoimintojen kulta-aikaa ja ne loivat pohjan nuoren polven esiinmarssille kaikkialla reserviläisjärjestöissä. Nuori polvi alkoi vaatia toiminnan uudistamista; vuonna 1964 pidettiin reservin upseerien ensimmäiset liittopäivät Partaharjulla, RUL:n periaateohjelma julkistettiin seuraavana vuonna, siviilielämän johtamistaidon koulutustointa käynnistettiin vuonna 1967 ja turvallisuuspolitiikka-käsité astui esiin selventäen ja rajaten aatteellista toimintaa. Aktiivisena ja innostuneena, mutta samalla harvalukuisena ja usein ympäristön paineita kokevana, valmistautui nuori polvi vastaamaan reserviläisjärjestöjen toiminnasta.

Reserviläisjärjestöjen 1970-luvun toimintaa on sävyttänyt pyrkimys suunnata toimintaa ulos päin kaikkiin kansalaispiireihin kohdistuvaksi ja kehittää uusia toimintamuotoja ja -menetelmiä. Sysäyksen 1970-luvun toiminnalle antoivat Kuortaneella vuonna 1970 pidetyt RUL:n II liittopäivät, jotka määrittivät toimintamuodot ja tavoitteet. Kuortaneen liittopäivillä laadittiin reserviläisjärjestöjen turvallisuuspoliittinen ohjelma, joka sisältää liittojen kannan tärkeimpiin puolustuspoliittisiin kysymyksiin. On huomattava, että tässä asiassa olivat liitot edelläkävijöitä, sillä vasta paljon myöhemmin laativat eri poliittiset puolueet ja mm. Varusmiesliitto turvallisuuspoliittiset ohjelmansa. Reserviläisjärjestöt ovat järjestäneet eri puolilla maata turvallisuuspolitiikan kursseja ja seminaareja, joissa on kymmenen—viidentoista luentotun-

nin puitteissa käyty läpi ulko- ja puolustuspolitiikkamme tärkeimmät kysymykset. Kursseja on järjestetty myös kansan- ja työväenopistoissa ja näin helpotettu liittoihin kuulumattomien osallistumista niihin. Reserviläisjärjestöjen liittyttyä Opintotoiminnan Keskusliiton jäseniksi on turvallisuuspolitiikkaa opiskeltu 5—7 hengen opintokerhoissa, jotka ovat saaneet valtiolta taloudellista tukea. Opintokerhotoiminta on kuitenkin lähtenyt vasta vähissä määrin käyntiin. Kentän järjestämien kurssien lisäksi ovat liitot järjestäneet joka toinen vuosi valtakunnalliset turvallisuuspolitiikan päivät, joiden suojelijana on ollut tasavallan presidentti ja puhujina valtioneuvoston jäseniä sekä ulkomaisia asiantuntijoita. Näiden päivien yhteydessä tasavallan presidentti on lausunut tunnustuksensa reserviläisjärjestöille siitä, että ne ovat ottaneet erääksi päätoimintamuodokseen virallisen turvallisuuspoliittisen tiedon levittämisen ja tunnetuksi tekemisen. Turvallisuuspolitiikan päiviä on pidetty Turussa, Kajaanissa, Kouvolassa ja Helsingissä ja niille on osallistunut satamäärin reserviläisiä kaikkialta maasta. Liittojen uusimpia toimintamuotoja turvallisuuspolitiikan alalla ovat turvallisuuspoliittisen informaation jakaminen kouluissa ja varusmiespalvelusta suorittamaan lähteville tarkoitetut informaatiotilaisuudet, joista jälkimmäinen tarkoittaa kolme kertaa vuodessa viikkoa ennen varusmiespalveluksen alkamista järjestettäviä tilaisuuksia, joissa kerrotaan objektiivisesti alokasajan ensimmäisistä päivistä ja yleensä siitä miljöön vaihdoksesta, mikä nuoria miehiä odottaa. Tämän toiminnan tavoitteena on jakaa asiallista tietoa varusmiespalveluksesta, helpottaa nuorten miesten sopeutumista armeijaan ja rohkaista heitä suorittamaan varusmiespalvelus yritteliäästi ja tunnollisesti.

Reserviläisjärjestöjen koulutustoiminta tarkoittaa Suomen Reserviupseeriliiton kehittämää ja ylläpitämää siviilielämän johtamistaidon kurssin pohjalta tapahtuvaa koulutustoimintaa. Liittojen muu koulutustoiminta tapahtuu turvallisuuspolitiikan, järjestötoiminnan ja urheilun merkeissä. RUL:n johtamistaidon kurssi on 82 tuntia käsittävä kokonaisuus, joka jakaantuu neljään aihealueeseen: johdon tehtäväkenttä, yksilöpsykologia, johtaja ja johtaminen sekä sovellutusharjoitukset. Yli kaksituhatta reserviläistä on viimeisen kymmenen vuoden aikana käynyt RUL:n johtamistaidon kurssin ja sitä on myyty myös ulkopuolisille kuten Keskolle, Yleiselle Insinööritoimistolle, Saarioisille jne. Lisäksi ovat monet liikelaitokset lähettäneet henkilökuntaansa RUL:n kursseille. Reserviläisiä kiinnostaviin sotilasjohtamisen kysymyksiin ei näillä kursseilla ole kajottu, sillä Pariisin rauhansopimuksen sotilaskoulutuksen kieltäviä pykälä on noudatettu tunnontarkasti.

Reserviläisjärjestöjen kilpaurheilutoiminta käsittää maasto-, talvi-, sotilaskolmiottelu-, partio-, meri-, autopartio-, ampuma- ja ampumahihtokilpailut. Liittojen kilpailutoimintaa luottaessa 1950-luvulla pidet-

tiin eräänä pääperiaatteena sitä, ettei kilpailuja järjestetä niissä lajeissa, joissa on olemassa jo maassa valtakunnallinen liitto. Tästä pääperiaatteesta ovat ampuma- ja ampumahiihtokilpailut poikkeuksena sen vuoksi, että niiden katsotaan olevan eräänlaisina tukilajeina reserviläisten muille kilpailuille, joissa kaikissa esiintyy kolme osasuoritusta, nimittäin ammunta joko pistoolilla tai kiväärillä, kartanluku ja suunnistus tai talvella hiihtosuunnistus. Reservin upseerien urheilutoiminta huipentuu vuosittain eri pohjoismaissa pidettäviin maastomestaruuskilpailuihin, joissa suomalaiset ovat olleet aivan ylivoimaisia. Kilpa-urheilun ohella reserviläisillä on käytössä kuntoliikuntaohjelma merkisuorituksineen ja viime vuosina on ryhdytty järjestämään reserviläisten maastojotoksia, joissa osanottajat kantaen muonan ja majoitusvälineet mukanaan vaeltavat maastossa kahden vuorokauden aikana 40—50 kilometriä ja suorittavat rasteilla maastoretkeilyyn, ensiapuun ja pelastuspalveluun liittyviä tehtäviä. Vuodesta 1971 lähtien on reserviläisten urheilutoimintaa hoitanut Reserviläisurheiluliitto, jonka jäseninä ovat Suomen Reserviupseeriliitto, Reservin Aliupseerien Liitto ja molempien liittojen kaikki piirit.

Reserviläisjärjestöjen turvallisuuspoliittisen toiminnan ohella näkyvin ulos päin suuntautunut toimintamuoto on luonnollisesti tiedotus- ja julkaisutoiminta. Reserviupseerikouluissa järjestetään tiedotustilaisuus kolme kertaa vuodessa, samoin informoidaan säännöllisesti puolustusvoimien ylintä johtoa ja poliittisten puolueiden johtohenkilöitä sekä eduskunnan puolustusasiainvaliokuntaa. Liittojen pää-äänenkannattaja Reserviläinen ilmestyy kahdeksan kertaa vuodessa 55 000 kappaleen painoksena ja lisäksi useat reserviläispiirit julkaisevat omaa piirilehteään. Kolme vuotta sitten reserviläisjärjestöt julkaisivat Reserviläisen Opasta on jaettu mm Kadettikoulussa ja Haminan Reserviperusteet -nimisestä pasifistisesta kirjasta maanpuolustuksen vastaisia väitteitä ja ne kumottiin perustellen yksi toisensa jälkeen. Reserviläisen Opasta on jaettu mm. Kadettikoulussa ja Haminan reserviupseerikoulussa. Samoihin aikoihin liitot kustansivat ja julkaisivat yhdessä Hannu Särkiön laatiman YYA-kirjan, joka kelpuutettiin Helsingin yliopiston oikeustieteellisen tiedekunnan kansainvälisen oikeuden approbatur-oppikirjaksi. Viime vuonna liitot toimittivat ja julkaisivat Opintotoiminnan Keskusliiton kanssa kansantajuisen turvallisuuspoliittisen kirjasen Sinä, Minä ja Turvallisuutemme, jota mm puolustusvoimat on hankkinut oppikirjaksi Päälystööpistoon. Viime vuonna julkaistiin myös massajakeluun tarkoitettu 12 teesiä maanpuolustuksesta -lehtinen, jota tähän mennessä on levitetty yli 20 000 kappaletta.

TOIMINTAMENETELMAT JA KÄYTÄNNÖN TYÖ

Reserviläistoiminnan käytännön työ on pääasiassa ihmisten aktivoimista toimimaan vapaaehtoisesti maanpuolustuksen hyväksi. Tällaista aktivoimistahan on periaatteessa kaikki järjestötyö. Se järjestö onnistuu työssään, joka on parhaiten organisoitunut ja jonka edustama asia on helpoimmin motivoitavissa ja tietenkin järjestö, jonka aate sattuu olemaan kunakin aikana muodissa. Vapaaehtoinen maanpuolustustyö ei ole tällä hetkellä muodissa. Huolimatta ihmisten vapaa-ajan lisääntymisestä lähinnä viikonloppuvapaaan muodossa ihmisillä näyttää olevan yhä vähemmän aikaa osallistua leipätyön ulkopuolella tapahtuviin rientoihin. Maaltapaon ja kaupunkilaistumisen myötä tapahtunut yhteiskunnallinen murros on vaikuttanut ihmisten sosiaaliseen käyttäytymiseen. Rauhallinen ja verkkainen elämäntahti, aatteellisuus, joukko- ja talkoohenki ovat katoamassa ja tilalle on tullut kiire ja stressi, materiaalisuus ja kamppailu elintasosta. Näissä olosuhteissa tapahtuu tämän päivän vapaaehtoinen maanpuolustustyö.

Reserviläiskerhojen toiminta käsittää pääasiassa kuukausikokoukset esitelmineen ja alustuksineen, erilaiset urheilukilpailut, tutustumismatkat varuskuntiin ja puolustusvoimien toimintaan, turvallisuuspoliittiset seminaarit, juhlat ja huomionsoitukset merkkipäivinä sekä osallistumiset piiri- ja liittotason tilaisuuksiin. Kymmenen—viisitoista prosenttia kerhon jäsenistä osallistuu aktiivisesti toimintaan, loput ovat passiivisia jäseniä, jotka maksavat jäsenmaksun ja saavat Reserviläinen -lehden. Nämä viime mainitut ovat passiivisuudestaan huolimatta erittäin tärkeitä kerhon, piirin ja liitonkin toiminnalle, sillä heidän maksamillaan jäsenmaksuilla pidetään yllä toimintaa. Ihmisten maanpuolustusaktiivisuudessa on eroja valtakunnan eri osien kesken. Selvästi muita aktiivisempia maanpuolustusalueita ovat Karjala ja Pohjanmaa. Reserviläistoimintaan liittyy mukaan prosentuaalisesti enemmän reserviläisiä maaseudulla kuin kaupungeissa. Kaksikolmasosaa RUL:n jäsenistä on linjan Vaasa—Imatra eteläpuolella ruuhkautuneena suuriin asutuskeskuksiin. Vapaaehtoisen maanpuolustustyön menestyminen riippuu siitä, kuinka onnistutaan kaupungeissa kilpailemaan muiden järjestöjen kanssa vapaa-ajanviettomahdollisuuksien tarjoamisessa. Reserviläisjärjestöt ovat ottaneet käyttöön pienryhmä- eli solutoiminnan, jonka ideana on se, että kerhon kukin aktiivijäsen kokoa kaksi passiivista jäsentä ja muodostaa niiden kanssa pienryhmän eli solun. Tämä pienryhmä suorittaa aivan itsenäisesti toimintavuoden aikana yhden tai useampia toimintoja, joiden tavoitteena on maanpuolustustasian edistäminen. Toimittuaan jonkin aikaa ja saatuaan kokemusta solu jakaantuu eli kukin kolmesta jäsenestä kokoa kaksi uutta passiivista jäsentä ja muodostaa uuden pienryhmän. Näin me-

netellen on mahdollista moninkertaistaa reserviläiskerhon työpanos, jakaa työtaakkaa useamman harteille ja helpottaa aktiivijäsenten työpainetta.

RESERVILÄISJÄRJESTÖT SUOMALAISESSA YHTEISKUNNASSA

Reserviläisjärjestöt ovat osa suomalaista yhteiskuntaa. Niiden jäsenet ovat niitä henkilöitä, joita puolustusvoimat on kouluttanut reservin upseereiksi ja aliupseereiksi. Näihin päiviin saakka reservin upseereiksi on koulutettu ylioppilaita tai vähintään keskikoulun käyneitä. Kun peruskouluun siirtyminen on toteutettu koko maassa, aiotaan saatujen tietojen mukaan ruveta valitsemaan oppilaita reserviupseerikouluun pääasiassa johtamistaidollisten kriteerien mukaan. Näin ollen peruskoulun käynyt ja ylioppilas ovat samalla lähtöviivalla ja eri tavoin mitatut johtajaominaisuudet ratkaisevat. Tulevaisuuden reservin upseerit ovat siis läpileikkaus Suomen kansasta.

Valtiovalta ja erityisesti ulko- ja puolustuspolitiikan johtajat ovat suhtautuneet reserviläisjärjestöihin asiallisesti. Liitoilla on hyvät suhteet eri poliittisiin puolueisiin. Poikkeuksena on kuitenkin vasemmiston pieni ryhmä, joka on ottanut reserviläisjärjestöt hampaisiinsa. Tältä taholta on liittoja syytetty mm. Pariisin rauhansopimuksen rikkomisesta, yya-sopimuksen vastaisesta toiminnasta ja fascismista riippuen aina siitä milloin mikäkin syytös on käyttäjilleen ollut tarkoituksenmukaisin. Reserviläisjärjestöjen uusi toimintamuoto tai uusi julkaisu on lähes aina aiheuttanut tältä taholta eduskuntakyselyn. Onpa Tiedonantaja-lehdessä toimittaja, jonka eräänä tehtävänä on reserviläisjärjestöjen toiminnan seuraaminen ja siitä kirjoittaminen. Yhteiskunnassamme viime vuosina vallinnut hajanaisuus ja rikkiinäisyys on ollut omiaan vaikeuttamaan myös reserviläisjärjestöjen työtä. On vallinnut demokraattiselle elämänmenolle vieras ehdottomuus; joka ei ole meidän puolella, on meitä vastaan. Tämä musta—valko-ajattelu ajaa puolueisiin sitoutumattomat järjestöt yhä ahtaammalle ja se on omiaan rajoittamaan monia yhteiskunnan ja sen kehittämisen kannalta tärkeitä asioita. Tällainen asia on mm. vapaaehtoinen maanpuolustustyö.

Kun tarkastellaan kriittisesti reserviläisjärjestöjen nykyistä merkitystä maanpuolustuksen kentässä, on todettava, että se rajoittuu lähinnä vain maanpuolustushengen ylläpitämiseen niiden reservin upseerien ja aliupseerien keskuudessa, jotka ovat liittojen jäseniä. Kokonaisuutena maanpuolustuksen kannalta reserviläisjärjestöjen toiminnallista pohjaa pidetään liian »siviilimäisenä». Järjestelmällinen toiminta reservin päällystön sotilaallisten tietojen kertaamiseksi ja syventämiseksi puut-

tuu, mikä aiheuttaa järjestöille motivointivaikeuksia. Reserviläisten harjoittamaa urheilutoimintaa voidaan näet harrastaa myös varsinaisissa urheilujärjestöissä ja turvallisuuspolitiikkaa voidaan opiskella monissa muissakin järjestöissä, kansalais- ja työväenopistoissa sekä poliittisten puolueiden piirissä.

Näyttää siltä, ettei tässä vaiheessa katsota voitavan käyttää reserviläisten vapaaehtoisuuteen pohjautuvaa panosta tehokkaasti maanpuolustuksen hyväksi, sillä Pariisin rauhansopimuksen sotilaallista koulutusta koskevan pykälän tulkinnassa halutaan olla ehdottomia. Reserviläisjärjestöillä pitäisi olla mahdollisuus antaa jäsenilleen myös opetusta sotilasasioissa kartta- ja maastoharjoitukset mukaan lukien. Tällaiseen luulisi olevan mahdollisuuksia yllä mainitun pykälän tulkinnan tarkistuksella, kuten meneteltiin ohjuspykälän suhteen. Onhan Suomi saanut YK:n jäsenenä tunnustusta rauhanturvaamistyössään. Puolustusvoimat voisivat tällöin ylläpitää erityistä reserviläisten koulutuskeskusta, johon reserviläiset voisivat saapua myös vapaaehtoisuuden pohjalta sotilasasioita opiskelemaan ja eripituisia kursseja käymään. Tämä kaikki tulisi ohjatusti tapahtumaan puolustusvoimien järjestämiä normaaleita kertausharjoituksia täydentävästi. Näin menetellen saataisiin vuosittain erittäin pienin kustannuksin tuhannet reservin päällystön kuuluvat, jotka ovat nyt kertausharjoitusjärjestelmän ulkopuolella, omatoimisen kertausharjoittelun pariin, pidettäisiin heidät puolustusvalmeudellisesti ajan tasalla ja ennen kaikkea vaikutettaisiin myönteisesti maanpuolustushengen vahvistumiseen maassamme.